

คำนำ

เมื่อแรกเริ่มโครงการวิจัยเรื่อง “การปฏิรูปจีนกับทศวรรษที่ 3 ของความสัมพันธ์ต่อไทย” นั้น ปัญหาที่พบตั้งแต่แรกโดยทันทีก็คือ ความขาดแคลนผู้รู้เรื่องจีนหรือนักจีนศึกษาโดยเฉพาะ แต่ภายใต้ความเห็นและข้อเสนอแนะที่มีค่าของศาสตราจารย์ เชียน อีระวิทย์ ในระหว่างที่ตัวโครงการนี้ยังเป็นเพียงเค้าโครงอยู่นั้น โครงการนี้จึงเริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา หลังจากนั้น จึงได้นำร่างโครงการนี้ไปปรึกษากับ สุทธิพันธุ์ จิราธิวัฒน์ รองศาสตราจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ จิรติ ดิงศภิทย อติตอาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ ม. เกษตรศาสตร์ และ บุญรักษ์ บุญญะเขตมภาส อดีตผู้อำนวยการฝ่ายสนับสนุนการวิจัยด้านความสัมพันธ์ข้ามชาติและทางเลือกการพัฒนาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) อีกครั้งหนึ่ง ร่างดังกล่าวจึงกลายเป็นโครงการที่สมบูรณ์ขึ้นมา โดยมี สกว. เป็นผู้สนับสนุนโครงการมาโดยตลอด และยังเปิดโอกาสให้โครงการนี้เป็นผลงานหนึ่งของศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาฯ ซึ่งมีรองศาสตราจารย์ วิชา สุจิตตนาธิกุล เป็นผู้อำนวยการสถาบัน และศาสตราจารย์ ดร. อ่ำพล พรหมเชษฐ์ เป็นผู้อำนวยการศูนย์ และพร้อมกันกับที่โครงการนี้ได้เริ่มต้นเรื่อยมาจนกระทั่งสิ้นสุดเป็นรายงานสมบูรณ์นั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากก็คือ บุคคลผู้มีรายนามตามที่ปรากฏอยู่ในรายงานแต่ละบท ในขณะที่เดียวกัน ตลอดระยะเวลาดังกล่าว ศาสตราจารย์ เชียน อีระวิทย์ ยังคงให้คำปรึกษาและกำลังใจอย่างสม่ำเสมอเรื่อยมา โดยบทคัดย่อรายงานภาษาอังกฤษส่วนหนึ่งสำเร็จได้เพราะการช่วยเหลือเป็นอย่างดีของคุณพรพิมล ตรีโชติ และคุณสุณัย ผาสุข นอกจากนี้ ผู้วิจารณ์รายงานในระหว่างการสัมมนาเพื่อนำเสนอผลงานของโครงการเมื่อเดือนสิงหาคม 2540 อีกจำนวนไม่น้อยและผู้ประเมินผลงานอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่เป็นที่เปิดเผย ยังนับเป็นผู้มีส่วนช่วยให้รายงานแต่ละชิ้นได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นอีกด้วย บุคคลและหน่วยงานทั้งที่ได้เอื้อนมาและไม่สามารเอื้อนมาได้เหล่านี้พึงได้รับความขอบคุณอย่างสูงยิ่ง

อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ยังคงถือได้ว่าโครงการวิจัยเบื้องต้นที่ไม่ต้องลึกถึงขั้นเข้าไปสำรวจและเก็บข้อมูลในประเทศจีน ถึงกระนั้น ก็เป็นรายงานที่ให้ข้อมูลขั้นพื้นฐานพร้อมกับบทวิเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อการศึกษาเรื่องจีนและทั้งต่อความสัมพันธ์ไทย-จีนที่พึงมีในอนาคตหรือในศตวรรษที่ 21 ให้มีความลึกซึ่งรอบด้านมากขึ้น ที่สำคัญก็คือ รายงานนี้ยังอาจถือได้ว่าเป็นเอกสารภาษาไทยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องจีนในยุคปัจจุบันพร้อมกับเชื่อมโยงมาถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อไทยจำนวนน้อยชิ้นจากในรอบกว่าทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งนี้โดยตัวรายงานได้นำเสนอสาระสำคัญที่สามารถแยกออกได้เป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นส่วนที่ว่าด้วยเรื่องจีนโดยเฉพาะ โดยมี “ปฐมบท” เป็นเสมือนบทนำที่ให้ภาพรวมทั้งหมดพร้อมความสำคัญในการศึกษา และส่วนที่สอง เป็นส่วนที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ไทย-จีน โดยมี “ปัจจุณบท” เป็นเสมือนบทส่งท้ายที่ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มในอนาคตของจีนและความสัมพันธ์ที่มีต่อไทยพร้อมข้อเสนอแนะที่มุ่งให้ความสำคัญกับจีนศึกษาในไทย ด้วยการแยกสาระสำคัญออกเป็นสองส่วนเช่นนี้ จึงเป็นที่คาด

Abstract

Chapter 11

Epilogue: Chinese Studies and Sino-Thai Relations in the 21st Century

Vorasakdi Mahadthanobol

The author has summarized all the works presented in this project. This article begins with an illustration of particular characteristics of the dynamism of Chinese history from the ancient time until today. The contemporary China is divided into two period, namely the revolutionary years and the reform period. Special attention is given to the reform period. After that, this article highlights key problems and prospects for the development of relations between China and Thailand. And finally, the author concludes with an analysis of the status of Chinese Studies in Thailand. This section aims to connect the knowledge about Chinese Studies with the promotion of the Sino-Thai relations in the 21st century.

หวังว่ารายงานแต่ละชิ้นจะสามารถเชื่อมโยงความคิดของผู้อ่านให้เห็นภาพทั้งหมดได้อย่างมีองค์รวมมากกว่าที่จะเห็นภาพอย่างแยกส่วน

ควรกล่าวด้วยว่า รายงานทุกชิ้น (ยกเว้น “ปัจจัยมบท”) ได้เสร็จสิ้นลงในขณะที่ยังไม่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในไทย และภายหลังจากการสัมมนาและการประเมินผลของผู้ทรงคุณวุฒิไปแล้ว ผู้ประสานงานได้รับความกรุณาจากเจ้าของรายงานบางชิ้นในการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นมาอีกด้วย ตัวรายงานจึงไม่ล้าสมัยและสามารถอ้างอิงได้แม้เมื่อขึ้นศตวรรษใหม่คือ ศตวรรษที่ 21

วรศักดิ์ มหัทธโนบล
ผู้ประสานงานโครงการ
เทศกาลดูหนัง 1999

บทคัดย่อ

บทที่ 1

ปฐมบท :

สถานะและความสำคัญของจีนศึกษาในประเทศไทย

เขียน ศิระวิทย์

จีนมีอะไรหลาย ๆ อย่างที่มีความสำคัญต่อสังคมโลก เช่น การเป็นประเทศที่มีประชากรจำนวนมากและพื้นที่ขนาดใหญ่ เป็นแหล่งอารยธรรมหนึ่งของโลก มีฐานเศรษฐกิจที่ใหญ่ และเป็นชาตินิคมอำนาจ ด้วยเหตุนี้ จีนจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทยไปด้วย โดยเฉพาะเมื่อไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีดินแดนใกล้เคียงกับจีน อีกทั้งยังมีชาวจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากมาตั้งแต่อดีตกาล ความสำคัญเช่นนี้เองที่ความรู้เรื่องจีนได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับไทยตามไปด้วย แต่กระนั้น ความรู้เรื่องจีนในไทยก็ยังมียุ่่น้อยมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมืองการปกครองของจีน หรือระบบและนโยบายเศรษฐกิจของจีน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญสำหรับไทยยิ่งนับว่าไม่เพียงพอ นอกจากนี้ การเรียนการสอนภาษาจีนที่ถูกปิดกั้นมานานหลายทศวรรษด้วยเหตุผลทางการเมืองก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบไม่น้อยต่อความรู้เรื่องจีนในไทย หลังจากนั้น บทความชิ้นนี้ได้เสนอภาพรวมทั่วไปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ ความมั่นคง และนโยบายต่างประเทศของจีนให้พอเข้าใจอย่างกระชับรัดกุม

บทคัดย่อ
บทที่ 2
รัฐสังคมนิยมจีนก่อนปี ค.ศ. 1979

สมเกียรติ วันทะนะ

“รัฐสังคมนิยมจีนก่อนปี 1979” มีวัตถุประสงค์ที่จะปูพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ของกระบวนการการสร้างพรรครัฐสังคมนิยมของประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลกในกลางศตวรรษที่ 20 ผู้เขียนบทความนี้เห็นว่าพัฒนาการของจีนร่วมสมัย คือ ความพยายามซึ่งเต็มไปด้วยความยากลำบากและมีพลวัตอยู่ตลอดเวลา ในอันที่จะหาความสมดุลระหว่างแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้อง 2 ด้าน ด้านหนึ่ง คือ ความเชื่อมั่นที่ว่า “อุดมการณ์แดง” หรือ สำนักทางการเมืองแบบสังคมนิยมที่ถูกต้อง จะช่วยให้เอาชนะอุปสรรคและความด้อยพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงที่จีนใหม่เผชิญอยู่ได้ เหม่าเจ๋อตง (1893-1976) คือ ตัวอย่างที่สำคัญที่สุดของผู้ยึดมั่นในแนวทางหรือทฤษฎีอย่างสุดโต่ง อีกด้านหนึ่ง คือ ความเชื่อมั่นที่ว่า “ความเชี่ยวชาญ” ต่างหากที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ทฤษฎีที่สองนี้ ให้ความสำคัญน้อยหรืออาจจะไม่ให้ความสำคัญกับการเมืองของบุคคล กล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีที่สองให้ความสำคัญกับระดับการพัฒนาของ “พลังทางการผลิต” ของสังคมมากกว่าการให้ความสำคัญกับ “ความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิต” ดังที่เป็นจุดเน้นของทฤษฎีที่หนึ่ง เจิ้งเสี่ยวผิง (1904-1997) เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของผู้ยึดมั่นในทฤษฎีหรือแนวทางที่สอง เราคงจะต้องใช้เวลานานพอสมควรที่จะตัดสินว่าการนำแบบรวมหมู่ ภายใต้เจียงเจ๋อหมิน (1920-) นั้น จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ในการสร้างตัวแบบการนำที่ได้ดุลยภาพระหว่างแนวทางสุดโต่งต่างๆ โดยมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับพัฒนาการของสังคมวัฒนธรรมจีนเองด้วย

บทคัดย่อ

บทที่ 3

การปฏิรูปจีน :

ยุทธศาสตร์พื้นที่เศรษฐกิจกับความขัดแย้งเชิงนโยบาย

วรศักดิ์ มหัทธโนบล

รายงานเริ่มจากการกล่าวถึงพื้นที่เศรษฐกิจของจีนโดยแยกแยะให้เห็นเป็นประเภทๆ ไปว่าแต่ละประเภทตั้งอยู่ตรงบริเวณใดของจีน และมีหน้าที่ในการสนองตอบต่อการค้าการลงทุนของต่างชาติอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ ยังได้ชี้ให้เห็นอีกด้วยว่า พื้นที่เศรษฐกิจมีความเป็นมาอย่างไรในความคิดของจีน โดยเฉพาะในบางพื้นที่นั้น จีนได้วางแผนระยะยาวเอาไว้แล้วตั้งแต่เมื่อเริ่มเข้าสู่ยุคปฏิรูปใหม่ๆ ตั้งแต่ปี 1979 หลังจากที่ชี้ให้เห็นถึงพื้นที่เศรษฐกิจแต่ละประเภทแล้ว รายงานยังได้ตั้งข้อสังเกตบางประการต่อพื้นที่เศรษฐกิจเหล่านั้นด้วย ว่ามีมิติทางประวัติศาสตร์อย่างไรบ้าง หรือมีความสัมพันธ์กับชาวจีนโพ้นทะเลที่เคยมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจบางประเภทอย่างไรบ้าง เป็นต้น ที่สำคัญก็คือ ข้อสังเกตเหล่านี้ได้สะท้อนให้ว่า พื้นที่เศรษฐกิจต่างถูกกำหนดขึ้นบนเงื่อนไขที่จีนสามารถคาดหวังว่าผลประโยชน์ที่พึงได้รับอย่างมีประสิทธิภาพ หลังจากนั้น รายงานยังได้ชี้ให้เห็นต่อไปอีกว่า การปฏิรูปของจีนที่กระทำผ่านพื้นที่เศรษฐกิจนั้น ต่อมาได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของสิทธิผลประโยชน์อย่างไรบ้าง เกิดความเหลื่อมล้ำในวิถีทางเศรษฐกิจระหว่างชนบทกับเมืองอย่างไรบ้าง และจีนมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไปอย่างไร เป็นต้น

บทคัดย่อ

บทที่ 4

โครงสร้างทางการเมืองของจีนกับปัญหาชนชั้นนำทางอำนาจ

จุสอฬ อินวรรโณ

การเมืองจีนนับแต่ปี 1949 จนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างน้อยมาก กล่าวคือโดยทั่วไปแล้วมักจะประกอบพรรคคอมมิวนิสต์จีน สภาผู้แทนประชาชน และคณะกรรมการทหารส่วนกลาง ทั้ง 3 องค์การนี้แม้จะมีความสำคัญสูงสุดและดูเหมือนว่าจะเสมอภาคกัน แต่ก็เป็นที่ทราบดีว่า พรรคคอมมิวนิสต์จีนมีความสำคัญสูงสุดโดยมีหน้าที่หลักอยู่ที่การชี้นำทางความคิด องค์การนี้จะมีผู้ปฏิบัติงานที่สำคัญอยู่ชุดหนึ่งซึ่งมีอำนาจสูงมากคือ คณะกรรมการการเมืองการเมือง ส่วนคณะกรรมการทหารส่วนกลางนั้นมีหน้าที่โดยตรงในเรื่องของความมั่นคง ในขณะที่สภาผู้แทนประชาชนจะมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติและเป็นที่มาของคณะรัฐมนตรี ภายใต้โครงสร้างหลักทั้งสามดังกล่าวยังมีหน่วยอื่นๆ ที่แยกย่อยลงไปอีกและมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นที่รู้กันว่าโครงสร้างการเมืองจีนจะมีรูปแบบที่เป็นทางการเช่นนั้น แต่บ่อยครั้งที่ในทางเนื้อหามักจะมีการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นทางการอยู่เสมอ ปัจจุบันนี้ จีนมีความคาดหวังที่จะให้การใช้อำนาจเป็นไปอย่างเป็นทางการมากกว่าที่ผ่านมา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การปกครองโดยกฎหมายนั่นเอง

บทคัดย่อ

บทที่ 5

นโยบายการป้องกันประเทศของจีน :

ปัญหาเก่า - เวลาใหม่

สุรชาติ บำรุงสุข

ในอดีต แม้จีนจะถือตนว่าเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมสูงกว่าชาติอื่นๆ ก็ตาม แต่กล่าวสำหรับประเด็นความมั่นคงแล้ว จีนกลับถูกกดดันด้วยการคุกคามของชนนอกอารยธรรมจีนอยู่เสมอ ในขั้นแรก ชนนอกอารยธรรมจีนมักเป็นพวกชนเผ่าต่างๆ ที่อยู่ภายในจีนเอง แต่เมื่อลัทธิล่าอาณานิคมแผ่ขยายกว้างไกลไปทั่วโลก ชนนอกอารยธรรมจีนก็กลายมาเป็นชาวตะวันตก ประสบการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงของจีนจึงถูกปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ ยุทธศาสตร์ยุคใกล้ที่เป็นที่เลื่องลือไปทั่วโลกก็คือ ยุทธศาสตร์สงครามปฏิวัติภายใต้การนำของ เหมาเจ๋อตง ซึ่งถูกเรียกว่า “สงครามประชาชน” ยุทธศาสตร์นี้นำชัยชนะมาให้แก่พรรคคอมมิวนิสต์จีนในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม เมื่อมาถึงยุคของ Deng เสี่ยวผิง จีนได้ปรับเปลี่ยนนโยบายการป้องกันประเทศใหม่โดยการพึ่งพาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยมากขึ้น การพึ่งพาดังกล่าวเป็นไป 2 ทางคือ หนึ่ง เป็นไปโดยการค้นคว้าด้วยตัวเอง กับสอง เป็นไปด้วยการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีทางการทหารกับนานาประเทศ ตัวอย่างเช่นว่านี้ จีนในปัจจุบันจึงเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเกรียงไกรในทางแสนยานุภาพ

บทคัดย่อ

บทที่ 6

จีนกับการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจโลก

สุทธิพันธ์ จิราภิวัฒน์

จีนนับวันจะมีบทบาทสำคัญขึ้นในเวทีเศรษฐกิจการเมืองโลกและภูมิภาค การทำความเข้าใจกับการเปลี่ยนแปลงของจีน จึงเป็นสิ่งจำเป็นนับตั้งแต่มีการปฏิรูปเศรษฐกิจ เปิดตัวกับต่างประเทศ ตลอดจนบทบาทของจีนกับมหาอำนาจของโลกและในภูมิภาคเอเชีย ทั้งนี้รวมถึงฐานะของจีนกับวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงินของเอเชียที่เกิดขึ้นก่อนสิ้นศตวรรษที่ 20 ด้วย

บทคัดย่อ

บทที่ 7

ความสัมพันธ์ไทย-จีน :

กระแสนโยบายการพัฒนาความสัมพันธ์ในภูมิภาคจากทศวรรษ 2 ทศวรรษ

(ค.ศ. 1975-1995)

สารสิน วีระผล

ความสัมพันธ์ไทย-จีนก่อนปี 1975 ไม่มีความราบรื่นมากนัก เหตุผลสำคัญมีที่มาจากความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ในยุคสงครามเย็น ตลอดเวลาดังกล่าว จีนมีความพยายามที่จะมีความสัมพันธ์กับไทยอยู่เป็นระยะ ในขณะที่ไทยเองมีความพยายามอยู่บ้างในช่วงปลายทศวรรษ 1950 แต่ก็ล้มเหลวไม่อาจเป็นจริงได้ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในปี 1975 เป็นผลจากความพยายามของทั้งสองฝ่ายหลังจากที่สหรัฐฯ เริ่มมีท่าทีผ่อนคลายความตึงเครียดกับจีนมากขึ้น ในต้นทศวรรษ 1970 ในระยะแรกที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตขึ้นนั้น ทั้งสองฝ่ายยังไม่ได้พัฒนาความสัมพันธ์ที่ไว้ใจได้แน่นแฟ้นอย่างเป็นรูปธรรม จนกระทั่งเมื่อเวียดนามกริฬาทัพเข้าบุกยึดกัมพูชาในปลายปี 1978 ไปแล้ว ความสัมพันธ์ไทย-จีนก็เริ่มดีขึ้นโดยมีปัญหากัมพูชาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเชื่อมต่อดังกล่าว จีนเริ่มยุติการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยศัตรูสำคัญของรัฐบาลไทยเพื่อแลกกับการใช้ดินแดนไทยเป็นทางผ่านในการช่วยเหลือฝ่ายต่อต้านเวียดนามในกัมพูชา และในระยะเวลาเดียวกันนี้เอง (1979) จีนได้ประกาศเปิดประเทศและปฏิรูปเศรษฐกิจของตนขึ้นอย่างขนานใหญ่ นโยบายดังกล่าวต้อนรับการเข้าลงทุนในจีนของนักลงทุนต่างชาติ นักลงทุนไทยได้ใช้โอกาสนี้เข้าลงทุนในจีนเช่นกัน จนเมื่อเวลาผ่านไป ปัญหากัมพูชาและการค้าการลงทุนไทย-จีนก็ได้เป็นตัวหนุนความสัมพันธ์ของทั้งสองเป็นอย่างดี

บทคัดย่อ

บทที่ 8

ไทย-จีนกับเหลี่ยมเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ไพฑูรย์ วิบูลสุตติกุล

ประเทศไทยร่วมมือกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนจัดตั้งเขตเศรษฐกิจอนุภาค
ระหว่างประเทศที่มีชื่อว่าหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจให้แน่น
แฟ้นยิ่งขึ้น สมาชิกในโครงการประกอบด้วยประเทศไทย มณฑลยูนนานของจีน และประเทศ
อื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันได้แก่ ลาว พม่า เวียดนาม และกัมพูชา ประเทศใน
หกเหลี่ยมเศรษฐกิจมีพรมแดนติดต่อกันหรือใกล้เคียงกัน มีภาษาวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน และมี
แม่น้ำโขงไหลผ่านพื้นที่ของทุกประเทศ ประเทศในกลุ่มมีเจตนารมณ์ตรงกันที่จะร่วมมือกันอย่าง
ใกล้ชิดในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การพัฒนา
เศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค งานวิจัยนี้อธิบายถึงความหมายของเหลี่ยม
เศรษฐกิจ สันนิษฐานว่าทฤษฎีจากเหลี่ยมเศรษฐกิจที่ได้ดำเนินการสำเร็จไปแล้วในภูมิภาคเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้คือ SUORI (ประกอบด้วย ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย) และเขต
เศรษฐกิจบริเวณชายฝั่งทะเลจีนใต้ (ประกอบด้วย ประเทศจีน ฮองกง และไต้หวัน) โดยได้
สรุปถึงปัจจัยที่จะช่วยให้ความร่วมมือในเหลี่ยมเศรษฐกิจประสบความสำเร็จ นอกจากนี้การวิจัยได้
วิเคราะห์ประโยชน์และความเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะเสริมสร้างความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐ
ประชาชนจีนให้แน่นแฟ้นโดยอาศัยหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ อนึ่ง เพื่อให้การศึกษาได้พิจารณาถึง
สภาพเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียที่เปลี่ยนแปลงไป การวิจัยได้ประเมินความก้าวหน้าและ
อุปสรรคของการดำเนินโครงการหกเหลี่ยมเศรษฐกิจก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในเอเชียในปี
1997 รวมทั้งศึกษาถึงผลกระทบของวิกฤตการณ์ดังกล่าวต่อความร่วมมือในหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ
ภายหลังปี 1997 ซึ่งจากผลของการศึกษาทั้งหมดทำให้ได้ข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหก
เหลี่ยมเศรษฐกิจซึ่งเป็นกลไกเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับ
สาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันและอนาคตอีกด้วย

บทคัดย่อ

บทที่ 9

ทุนไทยในกระแสการปฏิรูปเศรษฐกิจจีน

อำพล พวรรณเชษฐ์ และไสว วิศวกรรมันท์

นับแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ยุติลงพร้อมกับที่กระแสโลกตกอยู่ในห้วงสงครามเย็นไปอีกไม่ต่ำกว่าสี่ทศวรรษนั้น การค้าการลงทุนของกลุ่มทุนไทยในจีนประสบกับภาวะที่ไม่แน่นอน บางครั้งบรรยากาศก็ราบรื่น บางครั้งก็ไม่ แต่ด้วยจุดเด่นประการหนึ่งของกลุ่มทุนไทยที่ว่าเป็นคือ แทบทั้งหมดของกลุ่มทุนเหล่านี้มักจะมีเชื้อสายจีนอยู่ด้วย โอกาสทางเศรษฐกิจของกลุ่มทุนเหล่านี้จึงค่อนข้างมีมาก หลังจากที่จีนปฏิวัติเป็นรัฐสังคมนิยมไปแล้ว กลุ่มทุนไทยได้ใช้ช่องทางเป็นฐานในการส่งออกสินค้าของตนเข้าสู่จีน ในเวลานั้นมูลค่าทางการค้ายังไม่สูงมากนัก เหตุผลสำคัญส่วนหนึ่งมีที่มาจากที่จีนยังปิดประเทศนั่นเอง ต่อมาเมื่อ เล็งเสี่ยวผิง หวนกลับมาเป็นผู้นำอีกครั้งหนึ่งก่อนสิ้นทศวรรษ 1970 เขาก็ได้ประกาศเปิดประเทศพร้อมกับปฏิรูปเศรษฐกิจอย่างขนานใหญ่ ช่วงเวลานี้เองที่กลุ่มทุนไทยเริ่มทยอยเข้าไปในจีนเพิ่มขึ้นและเปิดเผยมากขึ้น จนกระทั่งกลายเป็นกลุ่มทุนที่ลงทุนในจีนเป็นอันดับต้นๆ พื้นฐานทางวัฒนธรรมจีนยังคงเอื้อต่อการลงทุนของกลุ่มทุนไทยได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มีส่วนไม่น้อยในการทำให้กลุ่มทุนไทยต้องหันกลับมาพิจารณาการลงทุนในจีนของตนใหม่ จนน่าเชื่อว่า หากผ่านพ้นช่วงวิกฤตนี้ไปได้ จีนก็จะยังคงเป็นตลาดที่ใหญ่เสมอสำหรับการดึงดูดกลุ่มทุนไทยให้กลับมาลงทุนในจีนต่อไป

บทคัดย่อ

บทที่ 10

การแข่งขันระหว่างทุนไทยกับทุนต่างชาติในจีน

สมภาพ มานะรังสรรค์

การก้าวขึ้นมาของ เต็งเสี่ยวผิง หลังการอสัญกรรมของ เหมาเจ๋อตง หลังปี 1976 มีนัยยะสำคัญตรงที่นับเป็นจุดเริ่มต้นของเศรษฐกิจแบบตลาดของจีนเอง ในระยะแรกเศรษฐกิจในรูปแบบนี้ยังไม่ชัดเจนมากนัก เหตุผลส่วนหนึ่งเป็นเพราะจีนได้ผ่านช่วงเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเต็มรูปแบบเป็นเวลานานเกือบสามทศวรรษ ราวจนภายหลังเหตุการณ์เทียนอันเหมินผ่านไปหลังปี 1989 เศรษฐกิจแบบตลาดของจีนจึงเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นมากกว่าในทศวรรษแรกของการปฏิรูป โดยเฉพาะนโยบายของ เต็งเสี่ยวผิง ที่ชี้ให้เห็นว่าการปฏิรูปเป็นไปอย่างเร่งรีบนับว่าส่งผลต่อเศรษฐกิจในรูปแบบดังกล่าวไม่น้อย และภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปี ฉบับที่ 8 ที่มีระยะเวลาในการใช้ระหว่างปี 1991-1995 ก็ทำให้เศรษฐกิจแบบตลาดแสดงผลออกมา และยังคงต่อเนื่องแม้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ในช่วงนี้เองที่กลุ่มทุนไทยถูกจัดให้เป็นกลุ่มทุนที่มีขนาดการลงทุนประมาณอันดับที่ 8-9 ทั้งนี้โดยมีคู่แข่งที่สำคัญหลักๆ คือ ฮองกง สหรัฐฯ ไต้หวัน ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ปัญหาของกลุ่มทุนไทยก็คือ การไม่คุ้นกับกฎระเบียบการค้าการลงทุนของจีน และการขาดแคลนบุคลากรที่รู้ภาษาจีนและวัฒนธรรมจีนที่จะเข้าไปบริหารการลงทุนในจีน

บทคัดย่อ

บทที่ 11

ปัจฉิมบท :

จีนศึกษากับความสัมพันธ์ไทย-จีนในศตวรรษที่ 21

วรศักดิ์ มหัทธโนบล

ใน “ปัจฉิมบท” นี้ได้สรุปภาพรวมทั้งหมดของงานศึกษาในโครงการอีกครั้งหนึ่งด้วยการฉายให้เห็นลักษณะพิเศษของประวัติศาสตร์จีนตั้งแต่ครั้งอดีต หลังจากนั้นจึงได้สรุปเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่ที่มีผลสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน จีนในปัจจุบันถูกแบ่งอธิบายเป็นสองยุคสำคัญคือ จีนในยุคปฏิวัติกับจีนในยุคปฏิรูป โดยจีนในยุคปฏิรูปจะเน้นเป็นพิเศษเมื่อให้ภาพรวมเพื่อความเข้าใจจีนโดยพื้นฐานแล้ว บทความได้กล่าวถึงพัฒนาการความสัมพันธ์ไทย-จีนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอันดับต่อไป ว่ามีเงื่อนไขปัจจัยสำคัญประการใดบ้างที่เข้ามาเป็นอุปสรรคและหรือส่งเสริมความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ หลังจากนั้นจึงได้นำเข้าสู่ประเด็นเกี่ยวกับจีนศึกษาในสังคมไทยด้วยการชี้ให้เห็นถึงปัญหาทั้งจากที่ผ่านมาและสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พร้อมกันนั้นยังได้เสนอแนวทางของจีนศึกษาในสังคมไทยที่เกี่ยวพันกับความสัมพันธ์ไทย-จีนในศตวรรษที่ 21 เป็นประเด็นสุดท้าย

Abstract

Chapter 1

Prologue: Significance and Status of Chinese Study in Thailand

Khien Theeravit

China is important to the world community in many aspects. For instance, China has large amount of population, massive size of land and large economic base. China is one of the world's great civilizations as well as one of the most powerful countries. For Thailand, China is a close neighbor and there are large Chinese communities throughout the country. It is, therefore, obvious that the knowledge about China is of paramount importance to Thailand. However, the knowledge in Chinese Study in Thailand is still limited in many areas. This problem has been multiplied by the fact that political reasons had made the government prohibited formal education in Chinese language for many years. Despite existing limitations regarding the establish the knowledge in Chinese Study in Thailand, the author seeks to present a concise picture of political change, economy, security and foreign policy of China.

Abstract

Chapter 2

Chinese Socialist State before 1979

Somkist Wantana

"Chinese Socialist State before 1979" aims to provide a brief historical background of the formation of the world's most populated socialist state. The trend of development in contemporary China is presented as an attempt to reach a dynamic balance between the two extremes. On the one hand, there exists a belief that correct socialist political consciousness or being "red" can overcome all difficulties and underdevelopment in China. Mao Zedong (1893-1976) is the most exponent of the first theory. On the other hand, there is a belief in "expertise". One's ability in terms of problem-solving appears to be more important than one's political commitment. To put in another way, this second theory emphasizes on the development of "production force" instead of "social relations of production". Deng Xiaoping (1904-1977) is the most prominent figure in this school of thought. Nevertheless, it will take times to see whether the collective leadership under Jiang Zemin (1926-) is successful in balancing the two extremes or not.

Abstract

Chapter 3

China's Reform: Strategy of Economic Areas and Policy Conflicts

Vorasakdi Mahaitdhanobol

In the first part of this article, the various economic areas in China are categorized in terms of their geographic locations and functions concerning foreign trade and investment. The author argues that the Chinese state has planned to established economic areas in some parts of the country from the very beginning of the reform in 1979. The second part of this article explains the historical background of each of these economic areas, especially by referring to relations with the overseas Chinese community. The formation of economic areas is based on the "cost-effective" considerations of the Chinese government. In addition, this article also seeks to indicate that the formation of economic areas as a part of the China's reform has led to challenges and problems in many aspects, such as "rights" over economic gains and the inequality between the urban and rural areas. Finally, this article examines the response of the Chinese government to these problems.

Abstract

Chapter 4

Political Structure and the Problems of Political Elite in China

Chulachoop Chinwanno

Political structure in China has been slightly changed since 1949. The Communist Party of China, the National People's Congress and the Central Military Commission continue to be the key political institutions. Although these institutions are equal in principle, it is the Party that commands the highest authority and influence in guiding and shaping political thought in China. And the Politburo Standing Committee is one of the most powerful elements within the Party. The Central Military Commission is in charge of security issues, while the National People's Congress is responsible for legislative matters. The ministerial portfolio is also selected from the Congress. Despite this formal political structure and the division of power, there always exist the problems of power abuse as well as the exercise of informal power at all levels. Nevertheless, China is now struggling to move toward the formalization of political power. This move is aimed at making China a country ruled by law.

Abstract

Chapter 5

Defense Policy of China: Old Problem – New Timing

Surachart Bamrungsuk

Although China always considers itself superior than other nations in terms of civilization, China's security has been threatened by the outsiders throughout the history. This threat was firstly posed by the various ethnic group within the territory of China. And after that, when the colonialism expanded throughout the world, the threat to China's security came from the western countries. In order to defend itself, China has always adjusted its defense strategy in accordance with security experience at specific time. The most famous strategy in the present time is "people's war" led by Mao Zedong during the Chinese revolution. However, during the ear of Deng Xiaoping, China's defense policy has been adjusted and relied more on modern technology and weaponry system. The modernization of China's defense system has been sought through domestic reforms especially in terms of research and development. At the same time, China has been involved actively in the international exchange of technology with other countries. It can be said that, as a result of this defense strategy, China is now one of the most powerful countries in terms of military capability.

Abstract

Chapter 6

China and Changes in the Global Economy

Suthiphand Chiruthivat

China is increasingly playing a prominent role within the economic and political context of the regional and global affairs. An understanding of China and the dynamism of changes taking place in the global economy is of paramount importance. This is especially true when we come to term with China's economic reforms, its openness to the outside world, its role in relation to other superpowers and the Asian region. In addition, attention must be given to the the Chiense view and its position toward the recent financial and economic crisis in Asia which occurs in the eve of the 20th century.

Abstract

Chapter 7

Sino-Thai Relationship:

the Tide of Development amidst the Regional Conflicts
during Two Decades (1975-1995)

Sarasin Viraphol

The Sino-Thai relations before 1975 was not very smooth due to the ideological conflicts of the Cold War. Despite political and ideological differences, China has occasionally tried to keep up good relations with Thailand. Thailand also showed similar interests in the 1950's but failed. Success in establishing good relations between the two sides in 1975 was a result of the *detente* between the US with China which started since the early 1970s. The Sino-Thai relations did not fully materialized until Vietnam invaded Cambodia in the end of 1978. Since then, the relations between China and Thailand had been markedly improved due to a number of cooperative activities to deal with the "Cambodia Problem". In a reciprocal gesture, China ceased its supports to the Communist Party of Thailand in exchange for the permission to use Thai soil as a supply route to assist the anti-Vietnam movements in Cambodia. It was also this period (1979) that China opened itself to the outside world and began the over-all economic reform. The economic reforms in China continues to attract foreign investors, including those from Thailand, until today. Common policy toward the "Cambodia Problem" and trading link are the two underlying factors that support good relations between China and Thailand.

Abstract

Chapter 8

Sino-Thai Relations in the Southeast Asian Economic Cooperation

Phaithoon Vibulchutikul

Thailand and China are now engaged in a subregional economic cooperation scheme called the "Economic Hexagon" comprising Thailand, Yunnan Province of China, Laos, Myanmar, Vietnam and Cambodia. In addition to their geographic proximity, the member states of this subregional cooperation share many socio-cultural similarities. All also share parts of the Mekhong River. This article seeks to explain the meaning of this Southeast Asian "Economic Hexagon" by referring to the experiences of the pervious subregional economic cooperation schemes, namely the SIJORI (comprising Singapore, Malaysia, and Indonesia) and the coastal economic zone in the South China Sea (comprising Guangdong Province of China, Hong Kong and Taiwan). In doing so, this articles expects to provide common factors which are crucial to the success of the "Economic Hexagon". This article also analyze the benefits and possibilities of the "Economic Haxagon" in terms of bilateral relations between Thailand and China. In order to catch up with the recent dynamism in the regional economic environment, this article analyze the status of the "Economic Hexagon" prior to 1997 and compares it with the situation after the region was hit by the economic crisis since 1997. The study in this article shows that the "Economic Hexagon" will serve as an important factor to promote better relations between Thailand and China in the future.

Abstract

Chapter 9

Thai Investment in the Context of China's Economic Reform

Umphon Phanachet

Swai Visavannant

The Cold War which lasted almost four decades since the end of the World War II has caused uncertainties to the trading relations between Thailand and China. At time, the relations were relatively smooth. At the other time, they were not. But the fact that the Overseas Chinese is the major part of the economic power has been highly supportive to prospect for business opportunity in China. After the socialist revolution in China, Thai businessmen have used Hong Kong as a platform to exports their goods and products into China. But, the volume of trade at that time was still low due to China's isolation to the rest of the world. After Deng Xiaoping resumed to power in the eve of the 1970's, he had adopted an "Open Door" policy and started massive economic reforms in the country. By this time, Thai businessmen have increasingly invested in China and become one of the top foreign investors. Cultural backgrounds play significant roles in this regard. In addition, although the recent economic crisis in Southeast Asia has made many Thai businessmen reconsider their investment in China, this article argues that the sheer size of domestic market in China is the key factor that attracts Thai businessmen to continue to invest in China.

Abstract

Chapter 10

Competitions between Thai and Foreign Investments in China

Sompop Manarangsan

The rise to power of Deng Xiaoping after the death of Chairman Mao Zedong in 1976 was the starting point of market-oriented economy of China. At the beginning, the outlook of this system was not clear due to the fact that the Chinese economy had been fully dominated by the socialist system for almost three decades. It was only after the "Tien An Mien Incident" that the market economy in China has become clearly developed. Deng's policy of rapid reform under the 8th Five Years Economic Development Plan during 1991 and 1995 has accelerated the growth of market economy in China. This trend continues to exist in the 9th Five Years Development Plan. During this period, Thai investment is ranked as the top 8th or 9th foreign investors in China. Thai investment in China has to compete with key rivals from Hong Kong, the US, Taiwan, Japan, Singapore and South Korea. Nevertheless, Thai investment is facing difficulties caused by unfamiliarity with the economic and trade regulations in China. Another key problem comes from the lack of human resource equipped with sufficient knowledge in Chinese language and culture.